

RAAHEN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖVALVONTA

**Asumisessa syntyvän elintarvikebiojätteen
kompostoinnin valvontasuunnitelma
ympäristönsuojeluviranomaiselle**

Laadittu 4.3.2025

Hyväksytty:

Raahe, lupa- ja valvontajaosto: 12.3.2025 § 16

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Valvonnan tavoitteet ja suunnittelu	4
2.1 Valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö	5
2.2 Delegoinnit	6
2.3 Valvonnan resurssit	6
2.4 Osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen	6
2.5 Valvonnan vuosikalenteri	6
2.6 Valvonnasta tiedottaminen	6
2.7 Valvontaluokat	7
2.8 Muut tapaukset	7
2.9 Jätelain velvoitteen laiminlyönti	8
3. Valvontasuunnitelman tarkistaminen	9
4. Valvonnan maksullisuus	9
Liitteet	10

1. Johdanto

Heinäkuussa 2021 voimaan tulleen jätelain muutoksen myötä jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvoitteet tiukentuivat. Jätelaki uudistui, kun Euroopan unioni asetti uudet kierrätystavoitteet, jotka jäsenmaiden tuli viedä kansalliseen lainsäädäntöön. Suomessa yhdyskuntajätteen kierrätysasteen tulisi olla vuonna 2035 jo 65 prosenttia.

Jätelain mukaan kunnan tulee järjestää asumisessa syntyvän biojätteen, poissulkien puutarha- ja puistojätteen, erilliskeräys vähintään jokaiselta taajamassa sijaitsevalta kiinteistöltä, jossa on viisi tai useampi asuinhuoneisto. Raahessa biojäte on lajiteltava ja erilliskerättävä jokaisella taajama-alueella sijaitsevalta kiinteistöllä, jolla on vähintään neljä asuinhuoneistoa. Yli 10 000 asukkaan taajama-alueilla biojäte on lajiteltava ja erilliskerättävä jokaiselta kiinteistöltä, jossa on vähintään yksi asuinhuoneisto. Raahessa erilliskeräysvelvoite on astunut voimaan kahdessa vaiheessa karttaliitteen 1 mukaisilla alueilla. Biojätteen erilliskeräysvelvoite ei koske kiinteistöjä, jotka kompostoivat kiinteistöllä syntyvän biojätteen itse.

Kunnalla on velvollisuus järjestää vakinaisessa asunnossa ja vapaa-ajan asunnossa syntyvän jätteen jätehuolto. Jätteen haltijan on puolestaan luovutettava kunnan vastuulle kuuluva jäte joko alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueelliseen kunnan järjestämään vastaanottopaikkaan. Tästä poiketen, jätteen haltija voi kuitenkin itse käsitellä asumisessa syntyvän biojätteen kiinteistöllään tai liittyä kimppakompostoriin naapurin tai muun lähellä sijaitsevan kiinteistön kanssa. Jätteen haltijan on tällöin annettava tieto biojätteen pienimuotoisesta käsittelystä kiinteistöllä kunnan jätehuoltoviranomaiselle.

Kunnalle kuuluvista jätelain mukaisista jätehuollon viranomaistehtävistä huolehtii kunnan määräämä toimielin eli kunnan jätehuoltoviranomainen. Jätelain yleinen valvova viranomainen on Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Raahen kaupungin jätehuoltoviranomaisena toimii rakennetun ympäristön lautakunta. Yleisenä jätelain valvovana viranomaisena eli ympäristönsuojeluviranomaisena Raahessa toimii lupa- ja valvontajaosto. Raahen kaupungin jätehuoltomääräysten 40 §:n mukaan jätehuoltomääräysten noudattamista valvoo ympäristönsuojeluviranomainen.

Kun kiinteistöllä kompostoidaan elintarvikebiojätettä, on kaupungille tehtävä kompostointi-ilmoitus joko sähköisesti tai paperilomakkeella. Yhtä kompostoria voi käyttää useampi kiinteistö, mutta kompostointi-ilmoitus tulee tehdä jokaisen samaa kompostoria käyttävän kiinteistön osalta. Jätelain 143 §:n ensimmäisen momentin mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisen on pidettävä rekisteriä kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta elintarvikebiojätteen käsittelystä. Erilliskeräysvelvoitteen piirissä olevien alueiden ulkopuolella asukkaiden ei ole pakko erilliskerätä tai kompostoida elintarvikebiojätettä. Velvollisuus ilmoittaa kiinteistöllä tehtävästä elintarvikebiojätteen kompostoinnista koskee kuitenkin kaikkia elintarvikebiojätettä kompostoivia, sijainnista riippumatta. Kompostoinnin valvontasuunnitelman laadintahetkellä kompostirekisteriin on ilmoitettu reilut 2 700 kompostoria.

Kuntien omistama jätehuoltoyhtiö vastaa Raahessa biojätteen kuljetuksen järjestämisestä. Jätehuoltoyhtiöllä on oma rekisteri kiinteistöistä, jotka ovat tehneet yhtiön kanssa biojätteen erilliskeräyssopimuksen. Yhtiö tarjoaa jokaiselle sopimuksen tehneelle halukkaalle kiinteistölle vuokrattavan biojätteen keräysastian, joka täyttää astialle asetetut vaatimukset. Jätteen haltija voi halutessaan hankkia keräysastian myös itse. Jäteastian tulee kuitenkin vastata jätehuoltomääräyksissä asetettuja edellytyksiä asianmukaiselle keräysastialle.

Raahen kaupungin jätehuoltomääräysten mukaan elintarvikebiojätettä saa kompostoida vain sitä varten suunnitellussa lämpöeristetyssä, suljetussa ja hyvin ilmastoidussa kompostorissa, johon haittaeläinten pääsy on estetty.

Elintarvikebiojätteen kompostoinnin valvonta kuuluu ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka on delegoinut tehtävän viranhaltijoille eli ympäristötarkastajille.

Raahen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelmassa 2020–2025 jätelain yleinen valvonta kohdistuu kunnalliseen jätehuoltoon liittyneiden valvontaan sekä roskaantumisasioihin. Valvontasuunnitelma on hyväksytty Raahen kaupungin lupa- ja valvontajaoston kokouksessa 15.10.2019 eli kaksi vuotta ennen jätelain uudistumista.

2. Valvonnan tavoitteet ja suunnittelu

Raahen ympäristönsuojeluviranomainen valvoo asianmukaista jätelain noudattamista koko kunnan alueella.

Elintarvikebiojätteen kompostoinnin valvontasuunnitelma on laadittu biojätteen erilliskeräysvelvoitteen voimaan astumisen jälkeiselle ajalle. Valvontasuunnitelma keskittyy asumisessa syntyvän biojätteen kompostoinnin valvontaan alueilla, joita erilliskeräysvelvoite koskee sekä erilliskeräysvelvoitealueen ulkopuolella ilmoitettujen kompostoreiden valvontaan. Ympäristönsuojeluviranomaisella on jätelain mukainen velvollisuus puuttua laiminlyönteihin tai puutteisiin elintarvikebiojätteen käsittelyssä.

Valvontasuunnitelma on laadittu opinnäytetyönä. Opinnäytetyössä kartoitettiin Raahen kaupungin kompostirekisterin avulla kompostorien valvontaluokat, valvontajärjestys sekä laadittiin asumisessa syntyvän elintarvikebiojätteen kompostoinnin valvontasuunnitelma.

Valvontasuunnitelman laatimista varten suoritettiin kaksi (2) kompostorin tarkastusta. Näiden tarkastusten tavoitteena oli selkeyttää valvonnassa huomioitavia asioita sekä toimia konkreettisenä esimerkkinä valvonnan toteutukselle. Tarkastuksien tuloksia on hyödynnetty tämän valvontasuunnitelman laatimiseen.

Valvontasuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että Raahen kaupungin alueella kompostoidaan elintarvikebiojäte jätelain ja jätehuoltomääräysten mukaisesti. Erityisesti huomiota kiinnitetään kiinteistöihin, joita koskee valtioneuvoston asetus jätteistä 17 §.

Valvontasuunnitelman mukaisen valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä sekä tehokasta. Ympäristönsuojeluviranomainen voi myös tarvittaessa asettaa tehtäviään tärkeysjärjestykseen. Laadukas valvonta edellyttää, että kaikki valvontatoimenpiteet hoidetaan huolellisesti ja epäkohtiin puututaan riittävän ajoissa ja tehokkaasti. Tavoitteena on resurssitehokas elintarvikebiojätteen valvonta, jossa valvonta kohdentuu ensisijaisesti riskiperusteisesti, ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpiin ja riskeiltään suurimpiin kohteisiin. Ympäristönsuojeluviranomainen noudattaa työssään hyvän hallinnon periaatteita ja viranomaisen toiminta on puolueetonta, esteetöntä ja avointa.

2.1 Valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö

Raahen ympäristönsuojeluviranomainen tekee tiivistä yhteistyötä valvontatehtävissä eri viranomaisten kanssa. Laissa säädetyt toimivaltajaukset ohjaavat viranomaisten toimintaa, mutta moni valvonta-asia saattaa sisältää kahden tai useammankin viranomaisen toimivaltaan kuuluvia asioita. Näiden asioiden hoitamisen kannalta hyvä yhteistyö eri viranomaisten kesken on tärkeää.

Keskeisessä roolissa viranomaisten välisessä yhteistyössä valvonta-asioissa on tiedonkulun varmistaminen. Ulkopuoliset yhteydenotot valvonta-asioissa pyritään ensisijaisesti ohjamaan suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle, mutta tietoa välitetään tarvittaessa myös aktiivisesti viranomaisten välillä.

Jätteen keräyksestä vastaavalla toimijalla on jätelain mukainen velvollisuus toimittaa säännöllisesti erilliskeräykseen liittyneiden kiinteistöjen tiedot jätehuoltoviranomaiselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa pyytää jätehuoltoviranomaiselta tiedot asuinkiinteistöistä, jotka ovat liittyneet elintarvikebiojätteen erilliskeräykseen. Tämän tiedon sekä kompostirekisterin tietojen pohjalta ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa selvittää asuinkiinteistöt, jotka eivät ole rekisteröityneet biojätteen erilliskeräykseen tai ilmoittaneet kompostoivansa biojätteen. Asuinkiinteistöjä, jotka eivät ole tehneet kumpaakaan, jätehuolto- tai ympäristönsuojeluviranomainen voi muistuttaa kiinteistön velvollisuudesta lajitella elintarvikebiojäte, ja tarvittaessa ympäristönsuojeluviranomainen kehottaa toimimaan biojätteen erilliskeräysvelvoitteen mukaan.

2.2 Delegoinnit

Raahen lupa- ja valvontajaosto toimii ympäristönsuojeluviranomaisena. Valvonnan käytännön järjestämisen vuoksi ja resurssien säästämiseksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaa on delegoitu ympäristönsuojelun viranhaltijoille. Lainsäädäntö sisältää säännöksiä tilanteisiin, joissa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin. Näissä tilanteissa viranhaltija, jolle toimivalta on delegoitu, voi antaa määräyksiä tai keskeyttää toiminnan välittömästi. Viranhaltijalle ei kuitenkaan voida delegoida hallintopakkoa koskevia tehtäviä, vaan niissä toimivalta on ympäristönsuojeluviranomaisella.

2.3 Valvonnan resurssit

Suunnitelman mukaisia tarkastuksia pyritään suorittamaan yhden valvontakauden aikana 50-100 kappaletta. Tämä vaatii arviolta yhden viranhaltijan, eli ympäristötarkastajan, työaikaa kahden työviikon verran. Viranhaltijan kompostoinnin valvontaan käytettyyn työaikaan on huomioitu tarkastukselle valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laadinta.

Elintarvikebiojätteen kompostoinnin valvontasuunnitelmassa esitetyt valvontatehtävät muodostavat vain osan ympäristönsuojeluviranomaisen lakisääteisistä tehtävistä. Asumisessa syntyvän elintarvikebiojätteen kompostoinnin valvonnan lisäksi ympäristönsuojeluviranomainen hoitaa mm. ympäristö- ja maa-aineslupien valmistelun, ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoitusten ja rekisteröinteihin liittyvän päätöksenteon sekä jätelain mukaiset rekisteröinnit. Ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvat myös vesilain, vesihuoltolain, maasto- ja vesiliikennelain, rakentamislain mukaiset maisematyöluvat sekä leirintäalueviranomaisen mukaiset tehtävät. Ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu myös edellä mainittujen lakien mukaiset valvontatehtävät.

2.4 Osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen

Ympäristövalvonnan henkilöstön osaamista ylläpidetään ja kehitetään vuosittain koulutuksin, joiden tarvetta kartoitetaan mm. esimiehen kanssa käytävien kehityskeskusteluiden yhteydessä. Suunnitelman toteutumista seurataan osana muuta toiminnan seurantaa.

2.5 Valvonnan vuosikalenteri

Tarkastukset toteutetaan pääosin lumettomaan vuodenaikaan, huhti-marraskuun aikana. Satunnaisia tarkastuksia tehdään tarvittaessa talviaikaan. Tarkastus ei vaadi kompostoinnin vastuuhenkilön läsnäoloa, mutta se on suositeltavaa, jotta mahdolliset tarkastuksella tehdyt havainnot voidaan jo tarkastuksen yhteydessä käydä läpi.

2.6 Valvonnasta tiedottaminen

Asumisessa syntyvän biojätteen kompostorien valvonnasta tiedotetaan Raahen kaupungin virallisilla viestintäkanavilla. Tarvittaessa tiedotus alkavasta valvonnasta voidaan antaa myös paikallislehdessä tai kiinteistökohtaisella tiedotteella.

Tiedottamisen tavoitteena on tuoda näkyvyyttä lakivelvoitteen valvontaan. Tiedottamalla asukkaita alkavasta valvonnasta mahdollistetaan saavutettava ja selkeä valvonnan toteutus.

Tiedotuksessa kerrotaan alue, jossa tullaan suorittamaan tarkastuksia sekä aikaväli, jolloin tarkastuksia tehdään. Tiedotuksessa mainitaan myös tarkastuksen tavoitteet.

2.7 Valvontaluokat

Tarkastettavat kompostorit ovat jaettu riskiperusteisella arvioinnilla kolmeen (3) valvontaluokkaan. Riskiperusteisessa arvioinnissa on huomioitu kompostointi-ilmoituksessa rekisteröidyn kompostorin käyttöaika, rakenne sekä käyttötilavuus. Valvontaluokissa on myös huomioitu se, vastaako kompostori Raahen kaupungin jätehuoltomääräysten vaatimuksia. Taulukkoon 1 on merkitty valvontaluokat ja luokkien kriteerit.

Valvontaluokkaan yksi (1) kuuluvat kompostorit ovat valvontaohjelman kriittisimmät. Ensimmäiseen valvontaluokkaan kuuluvat ne kompostorit, joista kompostointi-ilmoituksen perusteella arvioidaan voivan aiheutua ympäristön pilaantumista tai sen riski on huomattava. Ensimmäisen valvontaluokan kompostorit eivät täytä kompostointi-ilmoituksen mukaan jätehuoltomääräysten vaatimuksia.

Valvontaluokan kaksi (2) kompostointi-ilmoituksien perusteella voidaan kompostoinnista arvioida aiheutuvan ympäristön pilaantumisen riski, mutta kompostorit vastaavat osittain tai lähes kokonaan jätehuoltomääräyksissä asetettuja vaatimuksia.

Valvontaluokkaan kolme (3) kuuluvat kompostorit tarkastetaan viimeisenä. Tähän luokkaan kuuluvien kompostorien ei kompostointi-ilmoituksen perusteella arvioida aiheuttavan epäilystä ympäristön pilaantumisen riskin kasvusta. Kompostorit ovat myös ilmoituksen mukaan jätehuoltomääräysten mukaisia.

Suunnitelman mukainen valvonta painottuu riskiperusteisesti valvontaluokan yksi (1) kompostoreihin.

Taulukko 1. Kompostorien valvontaluokat.

Valvontaluokka	Kriteerit
1	-Jätehuoltomääräysten vastainen -Omatekoinen -Käyttötilavuus katsotaan olevan liian pieni tai suuri
2	-Osittain tai lähes kokonaan jätehuoltomääräysten vastainen -Omatekoinen tai tehdasvalmisteinen -Käyttötilavuus katsotaan olevan jokseenkin liian pieni tai liian suuri
3	-Jätehuoltomääräysten mukainen -Tehdasvalmisteinen -Käyttötilavuus katsotaan olevan sopiva

2.8 Muut tapaukset

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi ympäristönsuojeluviranomainen voi valvoa elintarvikebiojätteen käsittelyä ja tehdä tarkastuksia ympäristön pilaantumisen riskin tai saapuneiden ilmoitusten perusteella.

2.9 Jätelain veloitteen laiminlyönti

Mikäli asuinkiinteistö ei ole ilmoittanut kompostoivansa elintarvikebiojätettä tai liittynyt kuntien omistaman jätehuoltoyhtiön järjestämään elintarvikebiojätteen erilliskeräykseen, jätehuolto- tai ympäristönsuojeluviranomainen muistuttaa kiinteistön haltijaa kiinteistöä koskevasta veloitteesta. Jos kiinteistö ei muistutuksesta huolimatta toteuta elintarvikebiojätteen erilliskeräystä tai kompostointia, ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa aloittaa hallintopakkoprosessin.

3. Valvontasuunnitelman tarkistaminen

Valvontasuunnitelmaa voidaan soveltaa sekä rekisterissä jo oleviin että tuleviin kompostointi-ilmoituksiin. Valvontasuunnitelma päivitetään tarvittaessa, huomioiden mahdolliset lakimuutokset, Raahen kaupungin jätehuoltomääräysten päivitykset ja ympäristövalvonnan resurssit.

4. Valvonnan maksullisuus

Valvontasuunnitelman mukainen kompostoinnin valvonta on pääsääntöisesti maksuton. Mahdollinen maksu rikkomustilanteissa määräytyy voimassa olevan ympäristövalvonnan taksan mukaisesti.

Liitteet

1. Kartta velvoitteen piiriin kuuluvista alueista.

